

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Sermones de Sa[n]ctis Hyemales, Estiuales, De
festiuitatibus Jesu christi, Beate virginis et alior[um]
Sanctor[um] ... Venera[n]di patris, fratris Nicolai deniise
Ordinis Minor[um] de obseruantia ...**

Denisse, Nicolas

[Augsburg], 1510

VD16 N 1513

Sextu[m] e[st] signu[m] cordialis o[...]ronis

urn:nbn:de:hbz:466:1-30625

Ber. de passione dni De

in hortu z ibi p te ligaret atq; ad mortem
duceret. **S**ecunda consideratio specialis as-
sociationis. Quia secundum duxerit undecim
apostolos ad hortum: ex hinc in specialiter tres
in secum assumpsit ut videretur intra hortum p-
cederet. **T**ertium quoniam intravit hortum dixit octo
alijs apostolis. Sedere hunc donec vadat illuc et
ozem. Et vos etiam orate ne intretis in tenta-
tione. i. ne succumbatis tentationi. Secunda autem
duxit Petrum Jacobum et Joannem: ut quibus
ostenderet gloriam suam in morte et laborum. **H**at.
xvij. p. quod cognoscere poterant ipsum esse deum:
ipsidem specialiter ostenderet tristitiam suam ut eum
cognoscerent esse verum hominem. Item per hunc in-
it quod ois volens orare debet tres comites.
vices fidei cognitione que signat in petro: qui
interpretatur agnoscens. **J**ac. i. Postuler autem i-
fideret. Item terrenorum adorationem sive
supplantationem que signat in iacobo que inter-
pretatur supplantator. **S**ecundum enim Dam. **D**io
est ascensus mentis in deum. **T**ertia autem mensura
est deprimunt. **T**ertium est de dispositione que signat
in iohanne que interpretatur gratia sive in qua est gratia. et
hec dispositio habet per cordis mundiciam **P**sal.
Iniquitate si asperit in corde meo non exaudiet
et dominus. **T**ercia est consideratio amicitie al-
locutionis. **A**ssumpsit enim tribus illis discipulis
cepit tristari et mestus est: et ait illis
Tristis est anima mea usque ad mortem. **H**ec
tristitia secundum Duranum. circa. xv. dist. tertium. tri-
pliciter differt a tristitia in nobis. **P**rima est
differentia inclinationis. quia vices nullo modo
indignabat christum ad illicita sicut tristitia in no-
bis. **S**ecunda est differentia punctionis. quia in
nobis frequenter puenit iugiter rationis: sed in
christo nunquam. **T**ercia est differentia perturbati-
onis quia in nobis quicquid perturbat iudicium ratio-
nis: sed in christo nunquam. **U**bi dicit Bonaventura. quod
tristitia in christo fuit oino subiecta rationi. **P**er
quod Hieronymus super **M**atth. dicit. **D**ominus noster
ut putaretur pbarer assumpti hominis vere que-
dem contristatus est: sed ne passio in eius anima
modo dicitur sepi contristari. **A**liud enim est
tristitiam: aliud incipere tristari. **H**ec ille
Considerem? **I**tem benigne dominus oibus tri-
stibus illis discipulis eos forte amplectendo:
et nunc super unum nunc super alium dextera ex-
tendendo cum inspirans et anxietate multa di-
cebat **D**eum filij mei: benedicti mei cha-
rissimi. **T**ristis est anima mea usque ad mor-
tem. **S**ecundum **R**ico. de **L**ira. **L**y. vsq; pot accipi

dupl'r. **U**no modo intensiue quia intentum in-
tensum erat quantum esse poterat. **A**lio modo ex-
tensiue quia duravit vsq; ad instans mortem.
sed in morte ois eius tristitia finita est. **T**er-
tis quippe est differentia inter bonos et ma-
los. quia tribulatio et angustia bonorum in mor-
te finit. **J**oan. xvij. **T**ristitia vestra vertet
in gaudium. **S**ed e contrario gaudia malorum
finient in morte. **P**rouer. xij. **E**xtrima
gaudij luctus occupat. **D**einde dominus volens
se sequestrare ab illis discipulis dicit eis.
Sustinete hunc et vigilate mecum: non cum mihi
do: non cum diabolo: sicut iudas et omnes ma-
lignis. **E**t ceteros iussit in ingressu hortum sede-
re: vos autem quasi firmiores huic usque ad du-
xi ut vnusquisque in gradu sue vocationis
constitatur.

Sextum est signum cordia-

lis orationis. quia vices in oratione semetipsum
torakter obrulit deo patri vt voluntas pa-
tris in eo impleret de humani generis re-
demptione per mortem suam. **U**bi iuxta textum
euangelicum norande sunt tres consideraciones
Prima est consideratio deuotissime ora-
tionis. **S**icut enim dicit **L**ucas. **A**uissus est
a discipulis suis quantum distat tactus lapi-
dis. **E**t positus genibus procidit in facie su-
am: vt humilitate mentis ostenderet. **E**t
orabat dicendo. **P**ater si possibile est: sal-
ua congruentia redemptionis humane: trans-
fer calicem hunc. i. passionem a me. **T**ertium
tamen non sicut ego volo: sed sicut tu vis. **E**t
venit ad discipulos suos et inuenit eos dormi-
mientes. **B**eda. **S**omnus corporis figura
erat quia in proximo grauandi erant somno
infidelitatis. **E**t dicit petro **S**imon dormi-
mis: non potuisti vna hora vigilare mecum:
quia enim **P**etrus pre ceteris fuerat
gloriatius: ideo pre ceteris erat increpandus.
Item in eodem defectu platus est magis
increpandus. **U**bi dicit. **N**on potuisti
et. q. d. non ostendis tantum feruorem facto
quantum verbo. **T**unc dicit eis. **V**igilate et
orate: vt non intretis in tentationem. **N**on
dicit ne tentemini: quia non est in hominis
potestate non tentari: sed ne intretis in tenta-
tionem. i. ne tentatio vos superet per con-
sensum. **I**n hoc docet ad resistendum tenta-
tionibus precipuum remedium esse orationem.

Incipit. Hoc ē remediū eius qui vicio delectatione estuat: vt quodlibet vicio tangit: torrens orōnes fundat. quia frequens oratio impugnatōis vicioz extinguit. **Hecille.** Sequitur: Spiritus qdē p̄mptus est: ad dicendū q̄ parati estis mori. p̄ me: caro autē insignia: ad sustinendū iminentem tentationem. **Hoc dicit** qz apl̄ ex magno spiritu dixerant pot̄ mortē se subire q̄ ip̄m relinquere. cuius tñ contrariū fecerunt impulsu carnali. **Hilarius.** Fraḡ q̄ntum de ardore fidei confidimus tantuz de carnis fragilitate timeam̄. **Deinde scdo** abijt z orauit dicens. **Pater mi si non pot̄ hic calix transire nisi bibam illū fiat volūtas tua.** In hoc q̄ orationē iterat signifi- cat q̄ oratio debet esse perseverans. **Et si** militer iterat visitationē discipuloz quia opa charitatis debent esse coniuncta orōni. **Uñ reuersus** de nouo inuenit eos dormientes. **De tristitia** em̄ z ex vigiliāz longitū dine erant oculi eoz grauati. **Ignorabant** aut̄ quid rīderent ei. **Et ait.** Quid do- mitis: in tantis periculis constituti cū sitis? **pus** v̄landi p̄pter instantiāz grauissime tentationis vobis iminentis: **Abijt** autez tertio z orauit eundem p̄monē dicens. **Pater mi:** si possibile est trāseat a me zc. **Idcirco** trina vice orauit qz orationē suā deo p̄ri fm̄ triplicē sensum p̄posuit. **Primo** pro seip̄o dicit. **Trāseat a me calix iste** / inquātū v̄o vt aduocata sensualitatis (cui⁹ desiderium erat ad non moriendū) p̄posuit deo illd̄ desiderium qd̄ erat i appetitu sensitiuo vt statim dante deo ampl̄ declarabim̄. **Secūdo** p̄ apl̄s. **Trāseat a me calix iste.** i. p̄ his orō q̄ passuri sunt p̄ me vt quō a me bib̄ calix passionis ita ab his bibat sine diffidentia z metu mortis: vt **Hilarius** sup̄ **Barth.** dicit. **Tertio** p̄ omnibz fidelibz qui credituri erant in ip̄m. **Trāseat a me calix iste.** i. effectus passionis mee trāseat ad omnes p̄destinatos vt per me vitā cōsequant̄ eternāz. **Notandū** autē q̄ oratio illa inquantū christus p̄ se orabat quantū ad materiā quidē oratiōis que respicit desiderium petentis fuit petitiō sensualitatz cuius desideriu⁹ erat ad non moriendū vt dicit **Aḡ sent.** sed quantū ad formāz q̄ respicit discretionem p̄ponentis talis oratiō

fuit rationis. p̄out determinat beatus **Boñ.** dist. xij. tertij. **Ad** quod melius itellegendū notandū fm̄ **Boñ.** z **Rich.** q̄ cuz in christo sunt plures nature intellectuales diuina s. z humana: necesse est in christo plures esse voluntates. qd̄ etiam **Aḡ sent.** p̄ multimodas sanctorz auctoritates ostēdit. **Uñ** si numerent̄ voluntates christi fm̄ naturas: due sunt scz voluntas diuina z humana. **Sed** fm̄ potentias sunt tres scz voluntas diuina / voluntas rationalis / z voluntas sensualitatis que extenso nomine voluntatis dicitur voluntas quia proprie loquendo voluntas non inuenit nisi in parte rationali anime fm̄ **Ph̄m.** iij. de anima. **Dominus** igit̄ iesus tanq̄ verus hō cogitans imo clare videns que sibi in proximo parabantur supplicia: quas passioēs in corpore suo toleraturus erat voluntate quadam pietatis dicebat. **Pater** si possibile ē transfer a me calicem istū. **Verū** tamen qz sic est voluntas tua vt pro humano genere patiendo z moriendū satisfaciā: ecce me paratissimū z promptissimū / fiat: non qd̄ ego volo voluntate sensualitatis sed quod tu vis. qz hoc idem volo voluntate rationalis. **O** bone iesu doctor veritatis qui cepisti facere z docere. **Tu** nobis dixisti vt orātes loquēmur patri tuo verbū hoc quod tu sepius replicasti / fiat volūtas tua. **Leo** papa ser. de passione. **Hec** vox omnes filiales instruit / omnes confessores accendit: omnes martyres coronauit. **Ham** q̄s mundi odia: quis tentationum turbines / q̄s posset p̄secutoz supare frozes nisi christus in omnibz z pro omnibz patri diceret / fiat voluntas tua: **Discant** ergo hāc vocem omnes ecclesie filij vt cum aduersitas violenter alicuius tentationis icumbit: separate remore formidinis accipiāt tolerantiam passionis. **Hec** ille. **Notā** sunt: p̄terea q̄ christus orandū nos docuit modum orandi et p̄cipue exemplo suo docuit triplicem conditionē orationi necessariā. **Prima** est conditio humilitationis. quia positus genibus et proci dens in faciem cum m̄tra humilitate orauit. **Secunda** est conditio discretionis quia non querebat nisi q̄ possent z deberēt fieri. **Pater** (inq̄) si possibile zc. **Uñ** p̄sum

¶ Ber. de passione dñi ¶ De iniurio

debat eos q̄ q̄runt q̄ de iure non p̄nt neq̄
debent fieri. P̄f̄erebat etiā volūtate pa-
eris di. Gerūm nō sic ego r̄. p̄fundendo
eos q̄ nō curat de diuina voluntate: sed tm̄
de sua. Aug. sup. ps. Volūtate totuosam
h̄ntes h̄ntes: volūtate etiā dei totuosam
facere volunt: volētes q̄ de faciat qd̄ vo-
lunt. Hec est in hoib; magna r̄ v̄strata p̄-
uerstras. qz cū debent viuere fm̄ volūtate
dei: deū volūt viuere fm̄ volūtate suā. hec
ille. Tertia est p̄dictio p̄seuerationis. q̄a pa-
tenter r̄ p̄seuerat̄ orauit: p̄ eos q̄ cito in
orōne arcediant: sed nō in mēsa r̄ in iocis.
Orauit aut̄ ch̄s̄ q̄sc̄q̄ apparuit ei ange-
lus de celo p̄fortās eū. Apparitio illa fm̄
Aico. de ly. fuit in specie corpali Apparuit
aut̄ tūc ei angelus triplici de causa. P̄tri-
mo p̄pter sue h̄ūanitatē: p̄rationē p̄tri-
sticia insurgēt in p̄re sensitua. Secdo p̄-
pter assistentiū discipuloꝝ p̄firmatōem in
fide. s. diuinitatē ch̄i. rōne cui⁹ maior ē an-
gelis: r̄ oēs angeli sibi obediūt. Tercio
p̄pter nostrā instructionem: vt doceremur
qm̄ orantib; adest diuina p̄solatio r̄ angeli-
ca ministratio. Sicut em̄ de Ber. angeli in-
terfunt cantantib; assistūt orantib; assunt
Secda est p̄s̄ (meditatib;). Hec ille.
deratio acerbissime a gonizatiōis. q̄a vt de
Lucas: fact⁹ in agonia plurius orabat. do-
cens in maiori necessitate feruēt orōni ist̄
stendū esse. Agonia nō fuit in ch̄o q̄ntuz
ad p̄re anie rōnale. s. fm̄ q̄ importat p̄cer-
rationē volūtati ex diuersitate rōnū. p̄cer-
dētē: pura cū aliq̄s fm̄ q̄ r̄ p̄siderat vnuz
vult hoc: r̄ fm̄ q̄ p̄siderat aliud/ vult h̄iū.
hoc em̄ p̄tingit p̄t debilitatez rōnis q̄ nō
p̄t̄ iudicare qd̄ sit simplr̄ meli⁹. qd̄ i ch̄o
nō fuit. qz p̄ rōnem suāz iudicabat simplr̄
esse meli⁹ q̄ p̄ passionē suā impleret volun-
tas dñi circa salutē generis h̄ūan. Fuit
nūt agonia in ch̄o q̄ntū ad p̄re sensitua:
fm̄ q̄ agonia iportat timorē infortuny im-
minēt; vt de Damaf. li. ij. Erat igit̄ hec
agonia r̄luctatio sensualitat; morte horre-
tis p̄ rōnem ip̄am acceptatē libētissime. qz
p̄tute diuina q̄libet ps p̄mittebat agere qd̄
erat sibi p̄p̄riū. Et ex illa agonia fact⁹ ē su-
dor ei⁹ tanq̄ gutte sanguis decurrentē in
terrā. Et vehemētē em̄ anxietate fiebat vt
nō solū humores exirent p̄ sudorē: s; etiā
aliq̄d de sanguine sudorē ei⁹ tingente. ¶
¶ amara mors: q̄ angusta passio: cui⁹ p̄co-
gitatio sanguis sudare coegit. Tñō dicit
Hubert⁹ in libro arboris crucifixi vite
iesu ch̄i. li. iij. q̄ sicut sudor ille sanguine⁹
fuit signū oēm h̄ūanā supans rōnē: Ita
agonia doloris cordis ei⁹ q̄ in illo signū
cabat sudore cōprehensōne omnis supat
creature. Et aut̄ plena ratio naturalis nō
possit reddi de tā inextimabili signo dolo-
ris in sudore sanguineo: tamē possunt d̄i-
cere q̄ aliquit̄ dispositiue timor r̄ amor
bellantes in corde iesu fuerūt in causa. Dñ
em̄ attenderet tantū p̄selum sibi imineret
ex timore fuit humor sanguineus ad inter-
iora redactus: sup quem timorē req̄cien-
dum fortissim⁹ amor repercutiens r̄ ipm̄ ex-
cludens: omnes poros corpis iesu r̄ venas
resoluisse videt: vt sic d̄ toto corpore fluere
gutte sanguinis decurrentis in terrā. D̄ q̄
ardore succensa erat fornax cordis iesu q̄
sic carnem suam totam tali sudore liquefa-
ciebat p̄ nobis. Hec ille. Vbi es igitur
o anima rationalis: quid agis? D̄ insignitū
r̄ imagine dei tui: veltis obsecro ch̄risto te
su oranti: gementi: ach̄ymāt: agonizantē:
r̄ sudanti pro salute tua: assistere humi-
liter. Noli dormire illi: quia nō dormituit
ipse tibi. Inspice mentē oculo compassi-
uo quanta pro te passus est a die natiuita-
tis sue vsq̄ ad p̄sentem horā: et nunc vigi-
lans r̄ orans feruenter/ patri p̄ te seipsum
offert acerbissimā mortē passur. Compa-
tere illi anima dura r̄ collige in corde tuo
guttulas illas sanguis quas p̄ te sudādo
fudit in terram. Respice quō ab oratōe sur-
git torus sanguine madefactus: quē con-
sidera vultum tergentē: totūq̄ affictum
reuerenter cerne. Et vide bene quāta tūc
fuerit anime sue angustia: cui⁹ testes sunt
gutte sanguinis. Nunq̄ mortalitū aliquis
ob mortis horrore auditus est sudorē san-
guineū seruisse. Hec p̄fecto pugna ch̄risti
iesu r̄ anticas deuore cōtemplata/ pluri-
mū cōfortat pusillanimes r̄ ifirmos: r̄ ad
diuinū amorē incitat tepidos r̄ ingratos.
Tertia est consideratio dulcissime cōso-
lacionis. quia post p̄dicta venit dñs ad di-
scipulos: et q̄si compatiens eis dicit. Dor-
mite iam r̄ requiescite. q̄si di. parum pote-
rit: hoc facere. Vide ch̄risti suauitatem:
quanto em̄ magis appropinq̄ ad mortē:

sa cōprehensione Fo. XXVII

tanto magis ostendit sui cordis dulcedinem.
Septimū est signū realis
 expositiois. qz vitz paliter seipm exponit
 comprehendendū pgens obuiā psecutorib
 bus r pditor:em suū amicitibz osculādo
 vt postea dicemus. Dicit igit discipul su
 is. Surgite eamūs. i. obuiāz iude/ r suis
 complicibz in q̄ ostendit desiderū ad n̄z sa
 lutē. Ecce (inqt) appropinq̄ q̄ me tradet.
 Et his igit supradictis signis euident ap
 parer q̄ voluntarie seipm p nobis obtulit
 p̄ssim⁹ iesus. Ans. q̄ p̄mptus bone iesu
 fuit spūs tuus ad passionē euident ostēdi
 sti. Hec itaqz p̄sideremus illū quē nobis
 ostendit amore: in nobis sentiam⁹. Hoc igit
 sentite in vobis qd r in ch̄o iesu.

Secunda est p̄sideratio iniuriose
 comp̄hensionis. quō vitz iniuri
 ose comp̄hensus est dñs iesus a
 ministris inq̄ratis. Hanc aut̄ comp̄hensio
 nem multū iniuriosam fuisse declarant se
 ptem opera.

Primū est opus maliciose conuentiois.

Secūdu est opus pditiose traditionis.

Tertiu est p̄uiose allocutionis.

Quartū est amoroze miserationis.

Quintū est fructuose instructionis.

Sextū est opus rigoze ligationis.

Septimū est impetuose deductionis.

Primū est opus malicio

se conuentiois. qz vitz conuenerūt mal
 ciose in locū illū (vbi christus erat) mlti ar
 mati ministri diaboli. Nam d̄: Joā. xviij.
 Judas q̄ cum accepiss̄ cohortēz a ponti
 ficibz r p̄bariseis ministros: venit illuc cū
 laternis r facibz r armis. Vide bñ suam
 maliciā. Judas em̄ postq̄ tractauerat p
 ditionem cum principibz q̄rebat oportuni
 tatē quō sine turbaz tumultu traderet eū
 Et tō voluit eū in secreto inuenire r de no
 te. Et ne ppter subitū concursū turba
 rum possēt eripi de manibz suis: tō se mu
 niuit ministris armatis r laternis r faci
 bus. Job. xv. Tetendit aduersus deū ma
 num suā. V̄ vere magna iniuria vt sic con
 uenire ministri diaboli cum factibz et ar
 mis p̄ dñm maiestatis/superbi r iniq̄ ad
 uersus dñm pietatis r fontē humilitatis
Secūdu est opus pditiose

traditionis. quō vitz pditorie tradidit eū
 iudas p osculū. Dederat em̄ ministris su
 gnū dicens. Quicūqz osculatus fuero: tpe
 est: tenete eū: fm glo. ne loco ch̄i caperent
 iacobū minore q̄ christo: silis erat in facie.
 Accedēs q̄ ille nequā r dñm sub dolo sa
 lutans ait. Aue rabbi. Et osculatus ē eū.
 Iuda q̄ durus es quē dñi beniuolētia
 non potuit emollire. V̄ q̄ grauis iniuria
 vt suus iniquus cū amicitie signo pderet
 cū benignū dñm suū r os suū fedissimū au
 deret applicare oī sacratissimo p̄ssimū iesu.
 Iesus aut̄ ait illi. Amice ad quid veni
 sti. q. d. fm aliq̄s. Amicitia ostēdis signo:
 r pditionem agis de facto. Et fm alios
 dicendū est r melius q̄ ita p modū dulce
 didis r admiratiois lobuebat. q. d. Iuda
 da si scires finē q̄ quē ex hoc puenies: for
 te a tua malicia desisteres. Et rursus ait.
 Iuda osculo filium hois tradis. Ch̄yris.
 Propriū nomen ponit qd magis est volē
 tis r reuocantis: q̄ puocatis ad irā. Sem
 p em̄ eximīa charitatis sua ipm retrahē
 re volebat. Unde tribz modis tentauit do
 min⁹ eū retrahere. Primo pudoris cō
 fusione qm̄ in cena dixit. In v̄m me tra
 diturus est. Secūdo timoris concussione
 p cōminationē supplicij cū dixit. Ne hoi il
 li p quē filius homis tradet. Bonū erat
 illi: si natus non fuisset hō ille. Tertio
 amoris exhibitione: cū eū ad mensam suā
 recepit r eius pedes lauit. Et nunc cū euz
 amicū vocat dicens. Amice ad quid veni
 sti. q. d. Iuda amice mi quem ego Alexi
 que ad apostolatū vocauit/ cui familiarem
 me dedi/ cuius pedes lauit: osculo me tra
 dis. Cur ista cōtra me facis? O amice mi
 iuda cui si ad p̄nam redire volueris veniā
 sum p̄stare paratus. Cur me dederis quis?
 Cur a p̄posito tuo malo animū tuū nō re
 uocas? O benigna inuitatio. O p̄sonda di
 lectio. Amice conuertere ad me. V̄ne despe
 res qm̄ hec passio ē opus mie r charitatis
 Amice (inqt) ad quid venisti. Nī aq̄ reconci
 liationē: iam es amicus: si ad infidelē pdi
 tionem: ad quid venisti? V̄ vere mansue
 tissimū atqz benignū dñm q̄ licz de
 leret de iniuria quam sibi iudas faciebat:
 multo tñ magis affligebat de damnatioe
 eius. Sic se debent h̄re prelari: circa petō
 res reuocandos quē admodū dñs erga tu